

Kapitalismin poliittis-taloudellisesta systeemikriisin teki mahdolliseksi rahoitusmarkkinoiden libertaristinen (siis negatiiviseen vapauskäsitykseen perustuva) julkisen sääntelyn alasajo, sen teknologinen perusta oli digitaalivallankumous, siihen liittyivät kapitalismin transformaatio maailmanlaajuiseksi finanssikapitalismiksi ja rahatalouden eriytyminen reaalityaloudesta, sen levitti maapallon kaikkiin osiin pääomamarkkinoiden globalisaatio ja sitä syvensi katteettoman virtuaalityrahan massatuotanto.

Tämä kehitys nopeutui radikaalisti Yhdysvalloissa presidentti Clintonin hallituskaudella. Kun pankkien sääntelyä liberalisoitiin, virtuaalityrahan määrä kasvoi nopeasti uudenlaisten finanssituotteiden innovoimisen seurauksena. Tässä artikkelissa virtuaalityrahan nähdään koostuvan ennen muuta arvopaperistetuista finanssituotteista sekä kahden markkinaosapuolen kesken tehdyillä OTC-kaupoilla luoduista synteettisistä, reaalityalouteen perustumattomista johdannaisista. Niiden avulla virtuaalityrahaa voitiin synnyttää tyhjäästä, ilman tavaroiden ja palvelusten tuotannon riesaa.

Maailmaa ei voi käsittää ilman käsitteitä.

Käsittelen näiden kotisivujen artikkelissani http://www.eskoseppanen.net/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=6&Itemid=27

Siinä artikkelissa käsitellään eräitä finanssikapitalismin аспектеja virtuaalisuuden näkökulmasta. Sana "virtuaalinen" ymmärrettiin muinaisessa Kreikassa ja Roomassa hyveellisyydeksi, rohkeudeksi ja voimaksi, jotka olivat miehisiä ominaisuuksia (vir = mies). Sanan etymologia ei kuvaa sen nykykäyttöä, jota ehkä luonnehtii parhaiten ilmaisu "vallan voima" (strength of power). Suomen kielellä käännös voi olla kuvitteellinen, kuvaannollinen, keinotekoinen, fiktiivinen tai käsitteellinen, mutta yksinään ei virtuaalinen ole mitään niistä vaan pikemminkin siinä on piirteitä niistä kaikista.

Kun vanha kapitalismi on organisoitunut yhteiskunnallisiksi rakenteiksi, finanssikapitalismi on virtuaalista siinä merkityksessä, että se on organisoitumaton. Kun nykyisyys on yleensä menneisyyden jatkumo, finanssikapitalismi ei kuitenkaan näytä olevan vanhan kapitalismin kehitysvaihe suoraan ylenevässä polvessa vaan se on syntynyt pikemminkin systeemin ulkopuolella siellä syntyneen virtuaalisen todellisuuden muuttuessa reaalisiksi. Vanhan kapitalismin käsitteistö ei täsmää niihin finanssikapitalismin ominaisuuksiin, jotka ovat laadullisia ja siltä osin yhtä vaikeasti vangittavissa matemaattisiin kaavoihin kuin energian laadullinen muutos eli entropian kasvu. Uusia käsitteitä tarvitaan kuvaamaan uutta todellisuutta, ja virtuaalisen merkitys on se, että siihen sisältyvä potentiaali voi muuttua todeksi ja muuttaa maailmaa näköisekseen. Se prosessi ei ole kuvitteellinen fiktio tai pelkkä uuden mallin simulointi reaaliseseen todellisuuteen. Se on uutta todellisuutta.

Siitä, että reaalityous "on olemassa", ei liene epäselvyyttä. Siinä tuotetaan tavaroita ja palveluja elävällä ihmistyöllä ja kuolleella mutta esineellistetyllä työllä eli koneilla ja muulla teknologialla. Työn tulosten arvon mitta on raha. Finanssikapitalismissa raha ei kuitenkaan ole sidoksissa reaalityouden tuotantoon, sillä pankit voivat luoda sitä tyhjistä, itse itsensä kanssa tai keskenään.

Rob Shieldsin mukaan uudenlaisen työn kulttuuriset ja sosiaaliset aspektit on laiminlyöty kehittyneen kapitalismin kuvauksessa ja finanssikapitalismissa työn koko olemus abstrahoidaan riippumattomaksi konkreettisesta yhteiskunnasta ja paikallisista erityispiirteistä. Lisäksi finanssikapitalismin käsitteistöstä puuttuu kokonaan luontosuhde: sen rahataloudellisessa sfäärissä ei ole tilaa luonnolle tai ympäristölle. Myöskään sen vaikutuksia tulonjakoon ei ole tutkittu, mutta kriisin syihin usein liitetty ”ahneus” antaa ymmärtää, että rahatalous kasvattaa ylimpien tuloluokkien ansioita.

Kun virtuaaliset rakenteet näistä puutteista huolimatta ja ehkä niihin liittyen ovat raskaana (pregnant) uuden tulemiselle (toisin kuin pelkät fiktiot), virtuaalisuuteen liittyvän potentiaalin realisoituminen on mahdollinen. Se johtaa todellisuuden yhä suurempaan ristiriitaan markkinavallan ja kansojen demokraattisten päätöksentekomallien välillä.

”Virtuaalinen” antaa mahdollisuuden tarkastella tulevaa järjestystä tavalla, joka poikkeaa reaalisesti olemassa olevasta, materialisoituneesta ja todelliseksi koetusta järjestyksestä.

Shields vertaa finanssitalouden virtuaalisuutta katolisen kirkon ehtoolliseen ja kirkon vanhaan väitteeseen, jonka mukaan siinä materialisoituivat konkreettisesti Kristuksen ruumis ja veri. Tarvittiin Martti Luther sanomaan, että ne eivät materialisoidu konkreettisesti vaan vain virtuaalisesti. Taloustiede tarvitsee tänään omat uskonpuhdistajansa sanomaan, että valtaosa finanssituotteiden uustuotannosta on virtuaalista eli irrallaan reaalitaloudesta, tuhoaa olemassa olevan talouden hinta- ja arvosuhteet eikä koskaan realisoidu kaikilta osin konkreettisessa todellisuudessa.

Daniel Miller pitää finanssijärjestelmän papiston kanonisoimaa oppia markkinoista ensisijaisena yhteiskunnan käytäntöihin nähden, ja jos tämä oppi ja käytäntö eivät vastaa toisiaan, markkinavalta haluaa muuttaa maailman vastaamaan uutta oppia (8). Se merkitsee näiden virtuaalivoimien epädemokraattista puuttumista yhteiskuntien päällysrakenteiseen: politiikkaan ja kansantalouden johtamiseen.

Jos tämä herättää mielenkiintosi finanssikapitalismin virtuaaliaspekteja kohtaan, tutustupa koko artikkeliini edellä olevasta linkistä.